

Óli Jacobsen

Norska flóttaskipið Silva:

Tá Johannes mundi fingið bumbu undir vangan!

Johannes Henriksen, sum mundi fingið bumbina um vangan

Eitt av norsku skipunum, sum komu til Føroya við krígsbyrjan í 1940 var "Silva". Hetta er eisini ein partur av føroysku-norsku krígssøguni

Tá Noreg varð hersett, hevði Silja júst verið á kópaleiðunum, og teir vóru á veg heimaftur. Teir vildu ikki fara aftur til Noregs, sum stóðan var, men lögdu leiðina til Føroyar.

Komnir til Føroya fóru teir at sigla við ísfiski úr Íslandi til Bretlands. Tveir føroyingar sigldu við teimum, so við norðmonnum var manningin átta. Føroyingarnir vóru Petur Heimá, sørvingur, búsitandi í Havn, og Johannes Henriksen úr Sørvági.

Bumban sum ikki brast

Johannes var við "Silva" í hálvtfjórða ár. Tað fyrsta árið sigldu teir við ísfiski úr Íslandi til Bretlands, men so vórðu teir bumbaðir eina ferð, teir lógu á Klaksvík.

Um hesa hending skrivaði norsk konsulin í Føroyum, Niels Ihlen:

Silva hadde en nokkså ubehagelig oplevelse inne i Klaksvikfjorden i 1942. Den var netop kommet tilbake fra Storbritannia etter å ha solgt sin fiskelast der nede, og holdt på å gjøre sig klar til neste fisketur, da tyske fly kom i lav høyde og bombet skibet i havnen der. Et par bomber faldt like ved skibet, som begynte å synke. Men ved åndsnerverrelse og godt sjømandsskab fik mandskabet til tross for at motoren ikke var i gang, trukket skipet ind på grunt vand der det blev stående. Rederen ringte til konsulatet og fortalte om ulykken. Han og alle nevnte, at det hadde været et "near miss", og at båten hadde fået en lekk. Han ba konsulatet om å skaffe pumper fra Tórshavn, så skibet kunne blive pumpet lens og tettet. Jeg fik sendt pumper av gårde, men så kom overraskelsen. Det viste sig ikke å være noe "near miss", men tvert imot en fuldtreffer. Bomben

Silva, málað hevur Hans Hansen

hadde gått inn under vannet på styrbords side, hvor der var et stort hull, hoppet over maskinen uten å gjøre skade og la sig pent til rette på bakbords side i maskinrommet uten å eksplodere.

Forskrekkelsen var jo stor, men en 22 årig engelsk bombeekspert satte sig roligt overskrevs på bomben og monterte detonatoren som det var verdens naturligste ting. Man må vel ha lov til å si at disse brittene er noget for seg selv.

Stýrimaðurin Mons Stormark var umborð saman við Petur Heimá og Johannes Henriksen. Bumban kom inn gjøgnum skrokkin bakborðsmegin og legði seg stýriborðsmegin.

Johannes var sjálvur í maskinrúminum, tá bumban kom inn gjøgnum skipssíðuna, so tað er lætt at ímynda sær, at hann hevur fingið ein skelk. Hann kundi fingið bumbuna um vangan.

Petur Heimá hevur greitt soleiðis frá í Dimmalætting:

Eg var við sjálvur og stóð tá á bátadekkinum og sá flúgvarin, ið vísti seg at vera lítið yvir mastra-

toppunum. Eg sá eina lúku opna seg og bumbuna koma út og koma í sjógvin einar 10 til 15 m frá skipssíðuni. Hon rakti skipið bakborðsmegin undir vatnlinjuni, gjørdi eitt hol eftir seg uppá 1 metur annan vegin og 1,5 metur hin vegin. Vel- ið á bumbuni var hangandi eftir í holinum Bumban breyt ljósmotorin, sum var í gongd, fór síðani upp um motorin – fremsta toppstykk- ið var av, tí vit reinsaðu motorin – hon boygdi stytturnar. Bumban legði segði seg so á dúrkið millum motorin og skipssíðuna stýriborðsmegin.

Petur Dahl fekk ljósmotorin til maskinskúlan á skiparaskúlanum. Annar meistarin, Jóhannes Henriksen, sum var staddur í maskinrúminum, slapp upp í øllum góðum. Vit triggir fingur sett skipið á land, áðrenn tað sakk, við hjálp frá landi av.

Tá ið vit vóru á veg umborð at bjarga skipinum, kom flúgvarin aðru ferð og skeyt eftir okkum – kúlurnar komu allastaðni í sjógvin rundan um bátin.

Meðan vit vóru umborð og sleptu teymin, kom flúgvarin 3. ferð og slepti tá aftur eina bumbu,

sum ikki brast.

Bumban, sum lá í maskinrúminum, var sett til at breyta uppá tíð. Tíðarurið var í gongd men steðgaði av irring søgdu eingilsmenninir, sum avmonteraðu hana – til alla lukku fyri okkum. Gud havi lov."

Bumbuálop hevði verið á Klaksvík dagin fyri, 10/11, tá "Fugloyggjin" var søkt og skaði kom á fundamentið á kaiuni. Silva lá tann dagin undir Kósini, og fólk av landi arbeiddu upp á motorin. Teir vóru bidnir um at leggja seg við teym úti á vanni – hetta var beint út fyri "Olafsa brúgv", og har var Silva eisini sett á land – tí hildið var, at skipini vóru álopsmál, og eitt nýtt ísvirkið var júst bygt á Kósini.

Álopið hendið um hálvgrum tveytíðina.

Teir, sum arbeiddu upp á motorin komu ikki umborð dagin eftir, og Klaksvíkin var so at siga fólkatóm tann dagin.

Ikki fyrr enn skipið var á landi og pumpað lens, var bumban upp- dagað. Maskinrúmið var fult av sjógvi, men skottið fram til lastina helt tætt.

Fóru at sigla fyrri hersetingarvaldið

Eftir hesa hending fór skipið at sigla runt í Føroyum fyri bretska hersetingarvaldið.

Skipari á "Silvu" var Bertel Kristian Landmark, sum var føddur 24.7.1882 í Ulstein í Noregi. Hann doyði á Landssjúkrahúsinum í Havn beint eftir krígsslok. Johannes letur sera væl at skiparanum, sum var komin væl til árs tá. Hann var sera góður við manningina. Hann var ógiftur, so hann hevði ikki trupulleikan, sum hjá so nógvum øðrum, at hugsa um konu og børn heima í Noregi.

Tá var tað øðrvísi við stýrimanninum Mons Stormark. Hann

nívdist nógv av, at hansara familja var eftir í Noregi. Hann plagdi at skemta við Johannes um at koma við til Noregs eftir familjuni, afturfyri skuldi hann fáa yngstu dótturina!

Men einaferð so frættir Stormark, at kona og børn vóru komin til Hetlands. Tá lá væl fyrri hjá honum at fara hagar. Hann fór til Hetland við Polarstjørnuni.

Kjell Ervik, ein av kendu Ervik brøðrunum, sum eisini komu til Føroyar við krígsbyrjan, fór við sum stýrimaður í staðin. Hann og Lisa vóru gift í ein skund, áðrenn tey fóru úr Noregi. Teirra fyrsta barn doyði og liggur jarðað í nýggja kirkjugarði í Havn.

Í 1944 fór Johannes av "Silvu", tí hann skuldi giftast. Tað næsta vit vita um "Silvu" er, at teir vóru í Orknoyggunum í august 1944, og tá sigldu teir millum Scapaflow og Aberdeen vegna norska flotan. Scapaflow í Orknoyggunum var ein tann týðningarmesta flota- støðin hjá bretum, bæði undir 1. og 2. heimsbardaga.

Kjell Ervik var eisini við "Silvu" í hesi siglingini. Johannes greiddi frá, at hann seinni fór við "Vesturvarða", og einaferð teir fóru í Aberdeen og landaðu, hitti hann Kjell, sum framvegis var við "Silvu".

"Verden er liten"

Johannes greiddi frá eini aðrari hending, sum er partur av hesi søgu. Sum 18 ára gamal var Johannes í 1936 við "Research" uppi við Bjarnoyanna. Her var hann eisini í landi og vitjaði teir fyra telegrafistarnar sum hildu til her. Her inni lógu eisini nakrir norskir kópafangarar. Veðrið var gott so eitt kvøldið fóru Johannes og ein annar við báti umborð á ein kópafangara. Her vóru teir sera blíðir, og føroyingarnir vórðu vístir runt.

Johannes minnst eisini, at ein maður stóð uppi á brúnni. Fleiri